

A KERESKEDELMI JOG- ÉS ISMERETEK TÁRA

— FOLYÓIRAT. —

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓTULAJDONOS: DR. RÓTH PÁL ÜGYVÉD.

A lap szellemi részét illető közlések a szerkesztőségbe, az előfizetési pénzek és fel-
szólalások a kiadóhivatalba küldendők. — Hirdetések a kiadóhivatalban árszabás
szerint vétetnek fel. — Kéziratok nem adatnak vissza.

ELŐFIZETÉSI ÁR:		SZERKESZTŐSÉG:	KIADÓHIVATAL:
Félévre	3 frt.	Budapest, V., Váci-körút 46. szám.	Mezei Antal Budapest, V., Gizella-tér (Haas-palota).
Egész évre	6 frt.		

••••• Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. •••••

A bíróságok ellenőrzési hatásköre a kereskedelmi cégek fölött.

Irta: Manollovich Emil, kir. kuriai tanácselnök.

A kereskedelmi cégjegyzékek- és a bíróságoknak ezzel kapcsolatos ellenőrzési funkciója tárgyában sok panasz merül fel és szakavatott helyekről hangzik a kérdés, vajjon ezen közrendészeti funkció helyesen van-e a bíróságok kezeibe letéve. És mégis azt találjuk, hogy mindazon országokban, hol a cégjegyzék intézménye meghonosított, a cégjegyzékek a bíróságok által vezetettek. Ennek oka egyrészt abban rejlik, hogy a törvényhozások ezen kényes természetű intézményt nagyobb megnyugvással bizzák a független és felelős bíróságokra, mint a közigazgatási hatóságokra; másrészt ismét ezen ügyek elintézése közben gyakran a legfinomabb jogi kérdések merülnek fel, melyek a bírói judiciziumot megkívánják.

Nálunk előbbi időkben a cégbejegyzést ugy a váltótörvényszékek, mint a törvényhatóságok eszközölték, míg nem az 1871. XXXI. t.-cz. 27. §-a a törvényhatósági bejegyzést megszüntette és kimondotta, hogy a cégbejegyzések egyedül a törvényszékeknél teljesíthetők. A kereskedelmi törvény ugyanezen álláspontra helyezkedett és a cégjegyzékek vezetését, valamint a részvénytársaságok és szövetkezetek részbeni ellenőrzését a kir. törvényszékekre bízta. Részbeni ellenőrzését, mondom, mert a kereskedelmi törvény a közgazdasági vállalatok ellenőrzésére nézve a

publicitás rendszerét inaugurálta és a bíróságok csak annak vizsgálatára hivatvák, vajjon a bejelentések és be-
terjesztések a kereskedelmi törvény által előirt kívánal-
maknak megfelelnek-e. Ehez nagyobb kommerziális-tech-
nikai ismeretek nem szükségesek, mint a mennyi a bíró-
ságoktól a kereskedelmi peres és peren kívüli ügyek
elintézése körül megkívánható; azonfelül kereskedelmi el-
járásunk a kereskedői ülnökök intézményét honosította
meg, a kiknek főfeladata a technikai kérdések megvilágítá-
sában áll.

Maga az intézmény tehát helyes alapokon nyugszik
— helyesebbeken, mintha kommerziális elemekből alkotott
közigazgatási közegekre volna bízva, mert itten talán ezen
ügyeknek sajátos jogi eleme szenvedne sérelmet.

Hanem egy másik hiánya van ezen intézménynek,
a melyen valóban segíteni kell és a melyen részben a
cégbiztosi intézmény volt hivatva segíteni. Ezen intéz-
mény néhány évvel a kereskedelmi törvény életbeléptetése
után — az 1883. évi május hó 31-én kibocsátott minisz-
teri rendelettel — szerveztetett a kereskedelmi miniszterium
kebelében és az impulsust reá azon tapasztalat adta meg,
hogy a cégbiztosok jelenlegi intézménye mellett az
állami közérdeknek képviselője nincsen és a fokozatos
felelősség elve érvényre csak azon esetben juthat, ha a
kir. törvényszék, illetve a kir. tábla intézkedése a magán-
felek érdekeibe ütközik; ellenben, ha az esetleg a köz-
érdekekre nézve tartalmaz a törvénybe vagy rendeletekbe
ütköző sérelmes intézkedést, akkor állami képviselő hiányá-
ban az ügy nem felelősséghatározható és a felsőbbbíróságoknak nem
áll módjukban azt felülvizsgálni.

Az idézett miniszteri rendelet folytán tehát jelenleg
a cégbiztos felfolyamodással élhet, ha a bejegyzést tör-
vénybe vagy a rendeletekbe ütközőnek találja.

A cégbiztosi intézménynek azonban hiányát képezi,
hogy jogszolgáltatási rendszerünkbe nem illeszthető a
kereskedelmi miniszterium egy közege, a bíróságokra nézve
a törvény által megállapított felelősség nélkül. Tárgyi
szempontból pedig a cégbiztos hatásköre a bíróság ellen-
őrzési hatáskörét át nem öleli, mert egyedül csak a be-
jegyzésekre terjed ki, holott mondhatnám a legfontosabb

ellenőrzési teendők épen az olyan bejelentésekre vonatkoznak, melyek bejegyzés tárgyát nem képezik. A sok előfordult eset közül utalok csupán arra, a melyben a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék a külföldi szövetkezeteket tagjaik névjegyzékének bemutatására kötelezte. A szövetkezetek sérelmesnek találván ezen intézkedést, felfolyamodással éltek és a budapesti kir. tábla kimondotta, hogy a külföldi szövetkezetek tagjaik névjegyzékét a törvényszéknek bemutatni nem kötelesek. A cégbiztos hatásköre ezen bejegyzés tárgyát nem képező bejelentésekre ki nem terjedvén, ezen a két bíróság által ellentétesen megoldott elvi kérdés a kir. kuria elé nem kerülhetett. Hasonlóképen ellentétes álláspont fejlődött ki maga a kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél egy osztrák részvénytársaság magyarországi képviselőjének elvi kérdésében és a kir. kuriának itt sem állott módjában a kérdéshez szólni.

Azon sürü és élénk eszmecserék, melyek ilyen alkalmakkor a jogászközönség körében keletkezni szoktak, arra vallanak, hogy a jogérzék kielégítetlen marad, ha hasonló ügyekben az ország legfőbb bíróságának a nézetnyilvánításra alkalma nem nyílik. Erre tehát az osztó igazság szempontjából is, mely az állami közérdekek megvédését ép úgy megköveteli, mint a magánfelekét, az alkalmas módot meg kell találni.

A mi jogszolgáltatási rendszerünk mellett az állam közérdekeit a kir. ügyészség képviseli. A kir. ügyészséget kellene tehát mindazon esetekben, a melyekben az első- vagy másod folyamodású bíróságok intézkedéseit ezen ügyekben a közérdek szempontjából sérelmeseknek és a törvénybe vagy rendeletekbe ütközőknek találja, a felfolyamodási joggal felruházni. A kir. ügyészség felelőssége a birói felelősség módjára van szabályozva és hogy az állami közérdekeknek nemcsak a bűnvádi, hanem általában a jogszolgáltatási ügyekben ő a hivatott őre, arra tanuságot tesz az 1876. VI. t.-cz. 1. §-a, mely szerint a közigazgatási bizottságnak a kir. ügyész is tagja.

Hasonló hatáskör a kereskedelmi ügyekben különben a kir. ügyészségnek már a kereskedelmi eljárást szabályozó 1881. évi november hó 1-éről kelt igazságügy-

miniszteri rendelet által biztosítva van. Ezen rendelet 50. §-a értelmében ugyanis a kir. ügyészek, ha a kereskedelmi törvény 218., 219. és 221. §§-ainak (büntető határozatok a részvénytársaságok és szövetkezetek igazgatósága, felügyelő-bizottsága és alapítóira nézve) sulya alá eső cselekvényről vagy mulasztásról hivatalos tudomást nyernek: kötelesek azt további eljárás végett az illetékes törvényszéknek bejelenteni. Az ezen jelentés folytán meghozott végzés a kir. ügyésznek — a kir. kereskedelmi és váltótörvényszékre nézve a budapesti kir. törvényszéknél alkalmazott kir. ügyésznek — kézbesítendő és a felfolyamodási jogorvoslat a kir. ügyészt megilleti.

A fölvetett eszmének megvalósítására nézve tehát tulajdonképen egyébre nem is volna szükség, mint hogy a kir. ügyésznek az idézett miniszteri rendelet által már biztosított hatásköre a bejegyzésekre és a bíróságokra bízott egyéb ellenőrzési teendőkre is kiterjesztessék.